

**TARİHİ AÇIDAN TÜRKİYE'DE ÖZELLEŞTİRME UYGULAMALARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Arş. Gör. Gonca GÜNGÖR
Sakarya Üniversitesi, İ.İ.B.F Fakültesi
goncagunor25@gmail.com

ÖZET

1980 sonrası etkisini iyice hissettiren Neo-Klasik iktisadi akım ile devletin ekonomideki ağırlığı azaltılmış, onun yerine piyasa ekonomisinin hakim olduğu bir düzen oluşmuştur. Türkiye de bu sürece uyum sağlamış ve 24 Ocak 1980 Kararları sonrası serbest piyasa fikri benimsenerek, 1923' ten itibaren gerçekleştirilmek istenen sanayi kesiminin geliştirme düşüncesi sonuç vermeye başlamış, böylece özelleştirme işlemleri hız kazanmıştır. Çalışmada Türkiye Cumhuriyet tarihinde uygulanan özelleştirme işlemleri tarihsel bir perspektif içerisinde ele alınmış ve çalışmanın amacı olarak 1923-2012 yılları arasında Türkiye'de özelleştirme işlemlerinin ortaya çıkış sürecini incelenerek, geleceğe yönelik planlanan özelleştirme hedeflerini vurgulamak olarak belirlenmiştir. Amaca ulaşmak için de 89 yıllık Cumhuriyet tarihinde vuku bulan özelleştirme uygulamalarına ilişkin genel bir değerlendirme yapılmıştır. Sonuç olarak ise Türkiye' de özellikle 1985 yılından itibaren özelleştirme fikrine oldukça sıcak bakıldığı ve özelleştirme uygulamasının önemli bir ekonomi politikası olarak görülmeye başlandığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Özelleştirme, Piyasa Ekonomisi, Liberalizm*

**BY HISTORICAL PERSPECTIVE ASSESSMENT OF PRIVATIZATION IMPLEMENTATIONS
IN TURKEY**

ABSTRACT

The weight of government in economy has been reduced by neo-classical economics trend which became widely effective after 1980; instead, a market economy-dominated regime has been formed. Turkey also adapted this process and the idea of enhancing industry that has been aspired to be achieved since 1923, came up with results by means of taking over a free market notion subsequent to the 24th January 1980 Decisions and thus of the privatization movements gathered speed. In this study, the privatization movements in the history of Turkish Republic are discussed within a historical perspective and the purpose of the study is specified as the prudential privatization targets by observing the emergence of the privatization movements between 1923 and 2012. A general evaluation is also carried out regarding the implementation of privatizations along the Republic's history. Consequently, it is deduced that the idea of privatization has been particularly in demand since 1985 and the implementation of privatization has been deemed as a substantial economic policy in Turkey.

Key Words: *Privatization, Market Economy, Liberalism*

1. GİRİŞ

1980 sonrası liberal ekonomi düşünce ile vuku bulan özelleştirme fikri, ilk defa İngiltere’de Thatcher hükümeti döneminde ortaya çıkmış, daha sonra ABD’de uygulanmaya başlamış ve böylece hız kazanarak birçok ülkede tercih edilen bir uygulama haline dönüşmüştür. Çeşitli amaçlar doğrultusunda yapılan bu faaliyet ile devletin ekonomi içerisindeki ağırlığı azaltılmak istenirken, kaynak dağılımında etkinlik ve verimlilik sağlanmak hedeflenmektedir. Kimi zaman kamu açıklarının finansmanı için kimi zaman ise KİT’lerin etkinsiz ve verimsiz çalışmasını engellemek için tercih edilen bu yöntem, serbest piyasa ekonomisinin temelinde yer almakta ve özel sektörün ekonomi içerisinde daha aktif bir rol almasına yardımcı olmaktadır. Uygulamada çok farklı çeşitlerle yer bulan özelleştirme işlemi, başlangıcından bugüne kadar birçok tartışmaya konu olmuştur. Öyle ki sosyalist görüşler özelleştirmeyi kabul etmez iken, liberalizm iktisat savunucuları devlet faaliyetlerinin sınırlandırılması gerekliliğine ve özelleştirmeye önem verilmesine vurgu yapmaktadır.

Hakkında gerek akademik gerekse uygulama bazında birçok çalışma yapılan özelleştirme, değişik açılardan ele alınabilecek bir konudur. Bu çalışmanın amacı, 1923-2012 yılları arasında Türkiye’de özelleştirme işlemlerinin ortaya çıkış sürecini incelenerek, geleceğe yönelik planlanan özelleştirme hedeflerini vurgulamak olarak belirlenmiştir. Çalışmanın kapsamında Türkiye’de özelleştirme tarihi incelenmiş ve Cumhuriyetin ilanından bugüne kadar geçen süreçte yapılan özelleştirme faaliyetleri hakkında açıklamalar yapılarak, şu an görevde bulunan 61. hükümetin geleceğe yönelik özelleştirme planları ile ilgili bilgi verilmiştir. Ayrıca özelleştirme işlemlerine ve yöntemlerine dair sayısal veriler derlenmiş ve bu veriler konunun daha iyi anlaşılması için tablo ve grafik şeklinde sunulmuştur.

1.1. Özelleştirme Kavramının Teorik Çerçevesi ve Yararları İle Sakıncaları

Birden çok tanımı olan özelleştirme kavramı, kısaca kamu mülkiyetinin kısmen ya da tamamen özel sektöre devri anlamını gelmektedir (Özbek, 2006:1). Daha başka tanımlara göre ise özelleştirme, devletin katılımının çok olduğu bir düzenlemeden daha az olduğu birine geçmesi ya da kamu sektörü faaliyetlerinin sınırlandırılması, bir şirketin yeni bir şirkete dönüşmesi ve bu şirketin hisselerinin en az %50’ sinin özel kesime satılması veyahut kamunun mülkiyetindeki işletmelerin özel sektöre devredilmesi olarak bilinmektedir (Güler, 2006:11). Genel olarak özelleştirme kavramı dar ve geniş anlamda olmak üzere 2 açıklamaya sahiptir. Dar anlamda özelleştirme, devletin çeşitli alanlardaki mal ve hizmet denetimini gerçekleştirdiği iktisadi teşebbüslerin tamamını veya bir kısmını özel sektöre satması iken, geniş anlamda özelleştirme ise milli ekonomi içinde devlet faaliyetlerinin ve etkinliğinin en

aza indirilmesi veya bütünüyle ortadan kaldırılmasına yönelik uygulamaların bütünüdür (Güney, 2003:6).

Esas olarak özelleştirme işleminin dört şekli bulunmaktadır. Bunlar (Güler, 2006:11):

- ✓ Kamu sektörü tarafından üretilen mal ve hizmetlerin finansmanının özelleştirilmesi,
- ✓ Kamu sektöründe finansmanı sağlanan mal ve hizmetlerin üretimini özelleştirilmesi,
- ✓ Kamu teşebbüslerinin mülkiyetinin ve yönetiminin kısmen veya tamamen özel kesime devredilmesi,
- ✓ Mal ve hizmet üretimindeki kamusal tekellerin kaldırılmasıdır.

Özelleştirme faaliyeti ile devlet, ekonomideki rolünü azaltarak, özel sektörün dinamizminden yararlanmak ve kaynak kullanımında etkinliği arttırmayı amaçlamakta (Özbek, 2006:1) ve diğer bir taraftan devletin ekonomideki sınai ve ticari aktivitesinin en aza indirilmesi hedeflenirken, rekabete dayalı piyasa ekonomisinin oluşturulması, devlet bütçesi üzerindeki KİT finansman yükünün azaltılması, sermaye piyasasının geliştirilmesi ve atıl tasarrufların ekonomiye kazandırılması, bu yolla elde edilecek kaynakların altyapı yatırımlarına kanalize edilmesi amaç haline getirilmektedir (oib.gov.tr).

Özelleştirme faaliyetinin hedefleri ekonomik, mali, toplumsal, siyasal olmak üzere 4 farklı kategoride toplanabilir. Bunlar (Ayas, 2005:4):

Özelleştirmenin ekonomik amaçları şunlardır;

- ✓ Ekonomide verimliliği ve etkinliği arttırmak,
- ✓ Serbest piyasa ekonomisini geliştirmek,
- ✓ Sermaye piyasasını güçlendirmek,
- ✓ Yabancı sermayeyi çekmek suretiyle ülkeye modern teknoloji ve yönetim tekniklerin transferini sağlamak,
- ✓ Gelir dağılımını iyileştirmek,
- ✓ Kamu tekeli kırarak rekabete imkân vermek,

- ✓ Kamu iktisadi teşebbüslerindeki gizli işsizliği önlemek,
- ✓ Döviz gelirlerini artırmaktır.

Özelleştirmenin mali amaçları şunlardır;

- ✓ Devlete gelir sağlamak,
- ✓ Devletin, ekonomideki payının en aza indirilmesi ve kaynaklarını düzenleyici, yönlendirici ve denetleyici işlevlerini sürdürerek, asli görevleri olan, adalet ve güvenlik hizmetleri ile sağlık ve eğitim hizmetlerini çağdaş normlara uygun düzeyde yerine getirebilmesi ve özel sektör tarafından yüklenilemeyecek altyapı yatırımlarına yönelebilmesi için kullanılmasını sağlamak,
- ✓ Vergileme yapısını değiştirmek,
- ✓ KİT'leri borç yükünden kurtulmaktır.

Özelleştirmenin toplumsal ve siyasi amaçları şunlardır;

- ✓ Sermayenin tabana yayılmasını sağlamak,
- ✓ Devleti küçültmek ve asli fonksiyonlarına döndürmek,
- ✓ Sendikaların güçlerini zayıflatmak,
- ✓ Demokratikleşme sürecine katkı sağlamak,
- ✓ Mal ve hizmet üreten kamu kurum ve kuruluşları üzerindeki baskıları ortadan kaldırmak,
- ✓ Siyasal düşüncüyü yürürlüğe koymaktır.

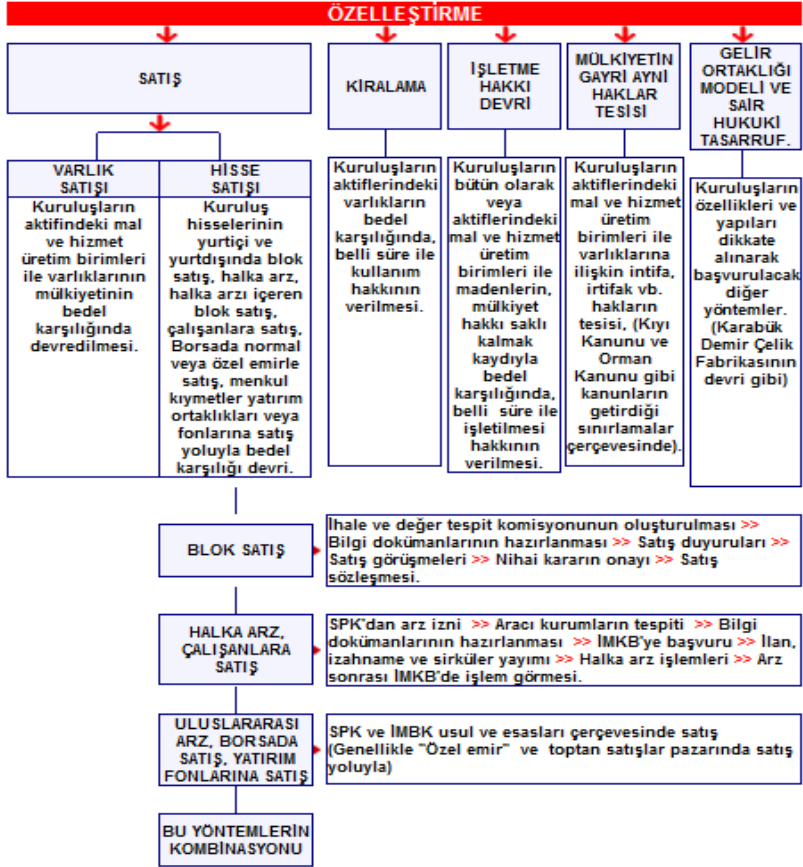
Özelleştirme uygulamasının amaçlarının yanında bazı sakıncaları da bulunmaktadır. Öncelikle özelleştirme ile devlet işletmelerinin ürettiği mal, üretim kapasitesi, satış hacmi gibi büyüklükler göze önüne alınmayabilirken, bunların yerine, bu işletmelerin menkul ve gayrimenkulleri dikkate alınarak talepte bulunanlar ile karşılaşılabilir. Böylece işletmeyi alan özel sektör işletmesi işletmeyi bir süre sonra kapatarak gayrimenkullerini yüksek fiyattan satabilir ya da kiracıya verebilir. Diğer bir dezavantaj ise devletin özelleştirdiği mal ve hizmet üretimlerini devralan özel sektör ekonomik açıdan karlı

olmayan alanlara yatırım yapmayabilir. Örneğin, nüfusun az olduğu bölgelere posta, telefon, ulaşım vb. hizmetlerin götürülmemesi gibi uygulamalar söz konusu olabilir (Çetinkaya,2001:180).

Özelleştirme ile devlet tekellerinin kırılması amaçlanırken, özel mülkiyetteki bir işletmenin maksimum karı hedeflemesi nedeniyle, tek olma avantajını kötüye kullanma ihtimali çok daha fazla büyüktür. Tekel durumunda, özelleştirme sonucu tüketici kitlelerin refahında ve yaşam standardında düşüşle karşılaşabilmektedir. Öncelikle kısa dönemde ortaya çıkacak yoğun bir işsizlik faktörü de özelleştirmenin sakıncalarından yalnız bir tanesidir. Büyük oranda işgücü bulunduran KİT'ler özel sektörün mülkiyetine geçince, istihdam azalmaktadır. Ekonomik olmayan istihdamın getireceği mali yükü taşımak istemeyecek olan özel sektör, çeşitli yollarla personel tasfiyesine gidilebilmektedir. Özelleştirme ile yabancı sermaye ve uluslararası kuruluşların ülkeye girmesi ekonomide etkinlik yaratması ve dolaylı, bazen de doğrudan siyasal iktidara etkide bulunması durumu söz konusu olabilir. Bu da siyasal bağımsızlık açısından tehlike yaratabilmektedir (Çolak, 2000:16).

1.2. Özelleştirme Yöntemleri

Özelleştirme yöntemleri, özelleştirilecek işletme birimlerinin veya varlıkların ne şekilde özel sektöre devredileceğini belirlemesidir. Bir ülke ekonomisindeki işletmelerin hangi tip özelleştirme yöntemi ile özelleştirileceği; söz konusu teşebbüsün durumuna, niteliğine, mali şartlarına bağlı olmaktadır. Ülkenin genel ekonomik şartlarına, özelleştirilecek teşebbüsün niteliğine ve hangi amaçlara ağırlık verileceğine bağlı olarak tespit edilmektedir (Altıntaş, 1988:51). Çalışmanın amacından çıkmamak ve çalışmayı gereğinden fazla uzun tutmamak için burada sadece Türkiye' de uygulanan özelleştirme yöntemleri şema halinde ele alınmaktadır. Şema 1' e göre ülkemizde özelleştirme faaliyeti genel olarak 5 farklı yöntem ile uygulanmakta ve bu yöntemlerden satış yöntemi kendi içerisinde çeşitli alt kategorilere ayrılmaktadır. Uygulanan yöntemlere ilişkin sayısal veriler hakkında bilgi ilerleyen kısımlarda verilecektir.

Şekil 1: Özelleştirme Yöntemleri

Kaynak: www.oib.gov.tr/program/uygulamalar/ozelleştirme_yontemleri.htm

2. 1923-1980 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'DE ÖZELLEŞTİRME UYGULAMASININ GELİŞİMİ

Cumhuriyetin kuruluşunu izleyen 1923-1930 döneminde kamu sektörü himayesinde ve özel sektör önderliğinde büyümeyi amaçlayan politikalar izlenmiştir. 1923 yılında toplanan 1. İzmir İktisat Kongresinde, iktisadi kalkınmanın hür teşebbüs eliyle gerçekleştirilmesi ilkesi benimsenmesine rağmen, sermaye ve teşebbüs gücünün noksanlığı, bu ilkeyi hayata geçirememiştir. Özel sektöre öncelik veren bu politika sonucu ile 1927 yılında özel sektör için geniş ayrıcalıklar ve muafiyetleri kapsayan

Teşvik-i Sanayi kanunu çıkartılmış ve dönem içerisinde özel sektöre ait bazı işletmeler kurulmuştur (Özbek, 2006:46).

1925 tarihinde ise Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur. Ayrıca bu yıllarda kurulan İş Bankası da kamu-özel sermaye işbirliğinin ilk örneğini teşkil etmiş ve banka yerli ile yabancı sermaye ile siyasal iktidar arasındaki bütünleşme süreci üzerinde aktif rol oynamıştır. 1930 yılından itibaren iktisat politikası devletçiliğe yönelmiştir. 1934 yılında başından itibaren ise Birinci 5 Yıllık Sanayi Planı uygulamaya konulmuş ve bu plan ile KİT'lerin temelleri atılmıştır.

1930'ların başında Sanayi ve Maadin Bankasının istenilen hedefe ulaşamaması üzerine bu kuruluş kapatılmıştır. Devletçi sanayileşme yönünde ilk önemli kararlar ise Temmuz 1932' de çıkartılan ekonomik hayata doğrudan müdahaleyi öngören yasalarla devreye girmiş ve aynı yıl Devlet Sanayi Ofisi, Sanayi ve Kalkınma Bankası ile Türkiye İskele ve Posta Seferleri Hizmetleri' nin idaresi devlete bırakılmıştır.

Devlet Sanayi Ofisi ve Sanayi ve Kalkınma Bankası' nın başarılı olmaması nedeniyle bu 2 kuruluş daha sonra kaldırılarak Sümerbank kurulmuştur. Dönem içerisinde sanayi planını yürütme ve koordinasyon sağlama görevi ise Sümerbank'a verilmiştir. Planın öngördüğü yatırımların tamamına yakın bölümü Sümerbank tarafından gerçekleştirilmiştir. 1935 yılında ise maden arama, işletme ve elektrik enerjisi üretim ile görevlendirilmiş olan Etibank kurulmuştur. Bunlara ek olarak Türkiye Şeker İşletmeleri A.Ş. ve Toprak Mahsulleri Ofisi de kurulmuştur. 1936 yılında da İkinci 5 Yıllık Sanayi Planı hazırlanmıştır. Bu plan imalat, enerji ve madencilikte önemli kamu yatırımları içermekte, ara ve yatırım mallarına öncelik vererek, elektrifikasyon, madencilik, makine ve deniz ulaşımı gibi alt yapı yatırımlarının hızla gerçekleşmesini hedeflemekteydi. Ancak 2. Dünya Savaşı nedeniyle plan uygulanamamıştır (Delice ve Yavilioğlu, 2010:299-300).

Ülkemizde özelleştirme düşüncesi ilk kez Atatürk'ün direktifiyle 1938 yılında çıkarılan 3460 sayılı kanunda ilk kez yer almış ve müteakibinde 1950'li yıllardaki hükümetlerin programlarında da vuku bulmuştur (Yurter, 1993: 48-48). Fakat bu yıllarda ülkenin gerçekleri kamu sektörünü büyümeye zorlamış (Ertuna, 1998: 4) ve KİT'lerin istihdam yaratma gücünden faydalanma yoluna gidilmiştir. 1950'li yıllardan itibaren ise ekonomide devlet payı giderek artmaya başlamıştır (Sarısu, 2003:8).

Cumhuriyetin kuruluşunu izleyen yıllardan itibaren devletin ekonomide az rol üstlenmesi düşüncesi hakim olsa da savaştan çıkmış yapısal düzenlemeleri yeni yapmaya başlamış bir devlette kalkınmanın

özel sektör eliyle gerçekleştirilemeyeceği düşünüldüğünden devletin bu rolü üstlenmesi kaçınılmaz olmuştur (Çetinkaya, 2000:201).

1946 yılında hükümet programında ise özel sektörün geliştirilmesine dair hükümler yer almakla birlikte devlet 1950'li yıllarda yoğun yatırımlara girmiş ve KİT'lerin istihdam yaratma gücünden faydalanma yolunu seçmiştir. Böylece 1950'li yıllardan itibaren ekonomide devlet payının giderek artmaya başlaması ve kaynakların verimli kullanılmaması gibi nedenlerle uzun vadede kamunun ticari işletmecilik kurallarıyla bağdaşmayan bir yönetim anlayışını benimsediği görülmektedir (Karagün, 2009:38).

KİT'lerle ilgili ilk yeniden organizasyonun yapıldığı 1946 yılında şu noktalar dikkat çekmektedir (Delice ve Yavilioğlu, 2010:303):

- ✓ İDT'lerin bir kısmının özel sektöre devredilmesi,
- ✓ Devletçilik doktrinin yumuşatılması ile birlikte uygulama alanının sınırlandırılması ve devletin hangi faaliyet alanlarında doğrultusunda üretim yapabileceğinin önceden belirlenmesidir.

1948 yılında İstanbul'da İktisat Kongresi toplanmıştır. Kongrede bir yandan devlet girişimciliği ile özel kesimin altyapı ihtiyacını karşılamak, diğer yandan ekonomik gelişmeyi hızlandırmak için yabancı sermayeyi Türkiye'ye çekecek önlemler ve kararlar alınması benimsenmiştir.

1950 yılında iktidara gelen Demokrat Parti'nin seçim bildirisinde hükümet programlarında devlet işletmelerinin özel sektöre devretmenin yararlı olacağını savunmuştur. Programın 48. Maddesine göre 'Kamu hizmeti niteliği taşımayan alanlarda devletin işletmecilik yapmayacağı ve temel ana sanayi dışındaki kamu iktisadi teşebbüslerin uygun şartlarda teker teker özel sektöre devredileceği' ibaresi bulunmaktadır (Doğan, 1993:175). Bu doğrultuda ise İşletmeler Bakanlığına bağlı devir komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon devlete ait fabrika, kurum ve tesislerin özel sektöre devir şekil ve şartlarını, bunların satış bedellerini belirlemekle görevlendirilmiştir. Ancak söz konusu komisyon tarafından hiçbir özelleştirme yapılmamıştır (Özbek, 2006:47).

1950 yılında ise Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, Dünya Bankası'nın talebiyle kurulmuş ve sanayileşme politikasının göstergesi olmayı amaçlamıştır. 1950-1952 arasında kamu sektöründe bir değişiklik olmamasına rağmen özel sektör genişlemiştir. Ancak 1953'ten itibaren Demokrat Parti'nin iktisat politikalarında bir takım değişikliklere gidilerek, KİT'ler faaliyetlerini hızlandırmışlar. Öyle ki

KİT'ler özel kesime düşük fiyattan girdi sağlamış ve özel kesimle ortaklıklar kurarak özel sermaye birikimine katkıda bulunmuşlardır (Delice ve Yavilioğlu, 2010:303).

1950-58 yıllarında, İkinci Dünya Savaşı sonrası uluslararası güç dengelerinde meydana gelen değişimlerin, yurt içi siyasi gelişmelerin ve büyüyen ticaret sermayesinin gereksinimlerinin etkisi ile Marshall yardımının sağladığı finansal olanaklar, liberal ekonomiye geçiş doğrultusunda uygulamaları sonuçlandırmış ancak kısa sürede girilen döviz darboğazı ve uluslararası konjonktürün etkisiyle tekrar korumacı politikalara dönülmüştür. 1954'de başlayan ve 1962'ye kadar süren dönem, tarıma ve dış ticarete ağırlık veren modelin sürüklendiği bunalım koşullarında, KİT'leri kullanan, ancak özel sektör denetiminde ilerleyen bir ithal ikamesinin fiilen başladığı yıllar olarak değerlendirilebilir (Öztürk, 2004: 17). Bu dönemde devletin payı azalmadığı gibi TCDD, PTT, Denizcilik Bankası, DMO, EBK, TDÇİ, SEKA ve Turizm Bankası kurularak KİT kapsamı genişletilmiştir.

1960 yılında Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuş ve yeni dönemle birlikte ekonomide planlı kalkınma yaklaşımı benimsenmiştir. Sanayileşme sürecinde KİT'lerin işlevi yabancı kaynaklardan da yararlanmak suretiyle Petro-kimya, alüminyum ve demir-çelik gibi ara malları üretimini yapmak olmuştur. 1963 ve sonrasında ise ithal ikamesi, planlama ve diğer kurumsal ve yasal düzenlemelerle birlikte resmîyet kazanmıştır. Bu politikanın amacı, iç piyasanın gümrük vergileri ve diğer araçlarla korunması, daha önce ithal edilen ürünlerin ülke içinde üretilmesidir (Delice ve Yavilioğlu, 2010:303-306).

1965 yılında iktidara gelen Adalet Partisi'nin programında da KİT'lerin devlete yük olduğu belirtilmiş olsa da sanayi ve tarım sektörünün pazarlanması konularında yeni KİT'ler yaratılmıştır. Öyle ki partinin amaçlarından bir tanesi KİT'lerin satışı olmasına rağmen bu konuda ilerleme kaydedilmemiştir (Güney, 2003:42). 1963-1967 yıllarında uygulamaya konulan Birinci 5 Yıllık Kalkınma Planı, KİT'lere yönelik yeniden bir organizasyon öngörmüştür. Bu sebeple 440, 441 ve 468 sayılı yasal düzenlemelere gidilmiştir.

1968-1972 yılları arasında uygulanan İkinci 5 Yıllık Kalkınma Planı'nda ise özel sektöre öncelik verilerek, özel sektör desteklenmiştir. Ayrıca 12 Mart 1971 geçiş döneminde Başbakanlık İktisadi Devlet Teşekkülleri Reform Komisyonu oluşturularak bu yöndeki çalışmalar sürdürülmüştür.

1974 yılına kadar içe dönük uygulana ithal ikameci politikalar bu yıldan itibaren Petrol şokları, Kıbrıs Barış Harekati, ABD ambargosu ve Batı'nın örtülü ekonomik ambargosu gibi nedenlerle dış ticaret hadlerinin tersine dönmesi sonucu gelişmiş ülkelerden ithal edilen sanayi fiyatlarında yüksek artış yaşanmasına neden olmuştur (Delice ve Yavilioğlu, 2010:303-306). 1960-1980 Dönemi DPT'nin kurulduğu bu dönemde

Arş. Gör. Gonca GÜNGÖR

KİT'lerin yeniden düzenlenmesi ve etkinliklerinin artırılması hedeflenmiş ve TESTAŞ, TEMSAN, TÜMOSAN, TAKSAN, GERKONSAN, TEK, KBI, DYB, ÇAYKUR ile DESİYAB kurulmuştur.

Üçüncü 5 Yıllık Kalkınma Planına göre ise ara ve yatırım malları üretiminin hızla geliştirilmesi hedeflenerek, plan döneminde büyük ölçekli girişimcilerin kamu aracılığıyla gerçekleştirilmesi, küçük ölçekli yatırımlarda ise özel kesimin desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

1960-1980 dönemde yürütülen planlı kalkınmanın bir sonucu olarak, Türkiye'deki KİT'ler birçok sektörde hakim duruma geçmiştir. Sosyal faydayı maksimize etmek aracı, planlı ekonomide KİT'lerin yönetimde kârlılık ve etkinliğin ihmal edilmesine ve karşılaşılan ekonomik krizde söz konusu işletmelerin başlıca sorumlu tutulmasına neden olmuş ve KİT'ler işletme açıklarını kapatabilmek için büyük ölçüde borçlanmaya, hükümet transferleri ile sübvansiyonlarına muhtaç duruma düşmüşlerdir. Bu nedenle hükümet giderek daha yüksek düzeyde borçlanmaya zorlanmıştır. Ülkenin içinde bulunduğu siyasal kargaşa ve ekonomik kriz, ortaya çıkan finansman sorununun çözümünde dış yardımı gerektirmiştir. Bu durum Dünya Bankası ve IMF gibi uluslar arası kuruluşların müdahalesine yol açmıştır. Bu şartlar altında 24 Ocak 1980 kararları alınmıştır.

3. 1980 SONRASI TÜRKİYE'DE ÖZELLEŞTİRME UYGULAMASININ GELİŞİMİ

1980 dönüşümünden sonra Türkiye ekonomisi yeni bir sürece girmiş ve liberal ekonomi politikalarını benimsenmeye başlamıştır. Bu kapsamda piyasa ekonomisine ağırlık verilmeye başlanmış ve 1984 yılında kamuya ait yarım kalmış tesislerin tamamlanması veya yerine yeni bir tesis kurulması amacı ile özel sektöre devri uygulamaları ile özelleştirme çalışmaları uygulama alanı bulmuştur (ekutup.dpt.gov.tr).

1980-1983 yılları arasında KİT'lerin özelleştirilmelerinden ziyade bir reforma tabi tutulmaları, bu doğrultuda da kar etmeleri öngörülmüş (Yıldırım, 1999: 42) ve böylece Beşinci 5 Yıllık Kalkınma Planından itibaren özelleştirme, bir hedef olarak görülmeye başlanmıştır.

Ülkemizde özelleştirmeye ilişkin ilk yasal düzenleme, 29.2.1984 tarih ve 2983 sayılı Kanun ile yapılmıştır. 2983 sayılı Kanun ile gelir ortaklığı senedi, hisse senedi ve işletme hakkı devrinden oluşan özelleştirme yöntemleri tanımlanarak, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kurulu, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi ve Kamu Ortaklığı Fonu kurulmuştur. Bu tarihten itibaren de özelleştirmeye ilişkin çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır (oib.gov.tr).

Türkiye'de özelleştirmeyle ilgili olarak hazırlık çalışmalarını yürütmek üzere hükümet, 11.12.1985 tarihinde 2 Amerikan (Morgan Guaranty Trust Company of New York, The First Boston

Corporation) ve 5 İngiliz firmasından teklif istenmiş sonuçta ise Morgan Guaranty Trust Company of New York firması uygun görülerek, firma DPT ile aralarında anlaşma imzalanmıştır. Söz konusu kuruluşlar Mayıs 1986'da bir Master Planı hazırlanmış ve plan 4 kuruluş ile birlikte yürütülmüştür. Bu kuruluşlar Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, Sınai Yatırım ve Kredi Bankası, Yatırım Finansman A.Ş., Price Waterhose/Muhaş A.Ş.' dir (Aktan, 1994:61).

Sunulan planda Türkiye'de özelleştirme ile ilgili önemli engellerin bulunmadığı belirtilerek, hükümetin USAŞ, TURBAN, THY, ÇİTOSAN ile YEMSAN' ın 2 yıl içinde özelleştirilebileceğini ifade etmiştir. Ayrıca TPAO, ETİBANK ve TIGEM' i de uygun bir zaman içerisinde satılabilir hale getirebilmek için, bu kuruluşlarda gerekli reorganizasyon çalışmalarına vakit geçirmeden başlanması belirtilmiştir.

Serbest piyasa ekonomisine geçişle ilgili diğer önemli bir düzenleme ise, tekel statüsüne sahip olan KİT'lerden bazılarının bu statülerinin kaldırılmasıdır. Örneğin Çaykur' un çay üretim ve dağıtım tekelini 1984'de, TEKEL'in sigara üretme ve dağıtım tekelini 1991'de, Şeker Fabrikalarının şeker üretim ve dağıtım tekelini ise 1995'de kaldırılmıştır.

1985-89 yıllarını kapsayan Beşinci 5 Yıllık Kalkınma Planı'nda, özelleştirme hedefinden çok devletin alt yapıda yoğunlaşması şeklindeki yaklaşım çerçevesinde, KİT yatırımlarının enerji, madencilik, ulaştırma, haberleşme sektörleri ile rehabilitasyon ve darboğaz giderme alanlarında yoğunlaşması, özel sektörün yeterli olduğu alanlarda yeni yatırımlardan kaçınılması ve KİT'lere bağlı bazı işletmelerin hisse senetleri yoluyla halka açılmasının sağlanması, yeni KİT politikaları olarak benimsenmiştir (Öztürk, 2004: 24).

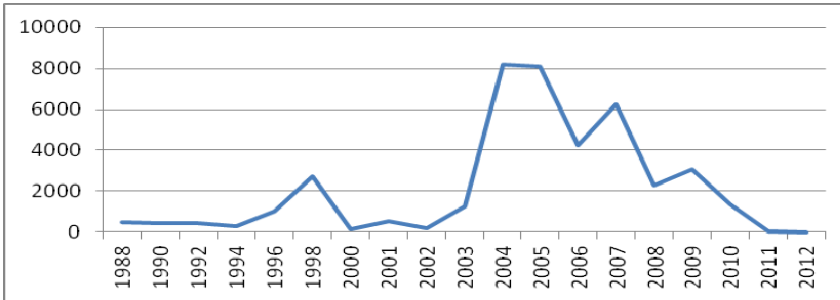
Özelleştirme konusunda yetkili kurullarla ilgili olarak ilk düzenleme 28.12.1987 tarih ve 304 sayılı KHK olup, bu KHK ile Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kurulu ile Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulu kaldırılarak bu kurullara verilen görev ve yetkiler Yüksek Planlama Kurulu'na devredilmiştir (oib.gov.tr).

Bugünkü özelleştirme uygulamasına ilişkin en önemli düzenleme ise 24.11.1994 tarih ve 4046 sayılı "Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" dur. Kanun 27 Kasım 1994 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun ile getirilen yeni düzenlemeler çerçevesinde Özelleştirme Yüksek Kurulu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve Özelleştirme Fonu kurulmuş ve özelleştirmenin ilkeleri benimsenmiştir (oib.gov.tr).

1985 yılından itibaren 270 kuruluşta kamu hisseleri, 22 yarım kalmış tesis, 929 taşınmaz, 8 otoyol, 2 boğaz köprüsü, 114 Tesis, 6 Liman, şans oyunları lisans hakkı ile Araç Muayene İstasyonları özelleştirme kapsamına alınmıştır. Özelleştirme uygulamalarına ilişkin kullanımların % 99'luk bir bölümü, kapsamdaki kuruluşlara sermaye iştiraki, kredi borçları ve personel ödemeleri, özelleştirme bonoları ve Hazine'ye aktarmaya ilişkin ödenen tutarlardır (oib.gov.tr). Daha önce kamu sektörünün elinde olan çimento sanayi, süt sanayi, et sanayi, yem sanayi, dokuma sanayi, orman ürünleri sanayi, gemi sanayi, gübre sanayi, enerji santralleri, kimya ve petrokimya tesisleri, maden işletmeleri, demir çelik işletmeleri, kağıt fabrikaları, telekomünikasyon hizmetleri, ulaşım hizmetleri ve bankacılık sektörü özelleştirilmiştir (Özbek, 2006:5). Tablo 2' de Türkiye' de uygulanan özelleştirme uygulamaları sonrası elde edilen tahsilat tutarları yer almaktadır.

Tablo 2' ye göre 27 yıllık süreçte özelleştirme faaliyeti sonrası toplam 43,1 milyar dolarlık tutar tahsil edilmiş ve bunun büyük kısmı ise blok satış yöntemi ile gerçekleşmiştir. Son 2 yıllık süreçte de tesis varlık satışı yoluyla özelleştirme yöntemine ağırlık kazanmıştır. Özellikle IMKB' de arz, yarım kalmış tesis satışı, halka arz yöntemleri son yıllarda pek tercih edilmemiştir. Bunun sebebi olarak hükümet politikalarında özelleştirme yöntemleriyle ilgili görülen değişiklikler gösterilebilir.

Grafik 1: 1985-2012 Arası Yıllar İtibariyle Özelleştirme İşlemlerine Ait Tahsilat Tutarları (\$)

*1988 yılına ait tutar 1985-1988 arası için geçerlidir.

**2012 yılına ait veri ilk 4 ay için geçerlidir.

Kaynak:http://www.oib.gov.tr/program/uygulamalar/yillara_gore.htm ve (Öztürk, 2004:66).

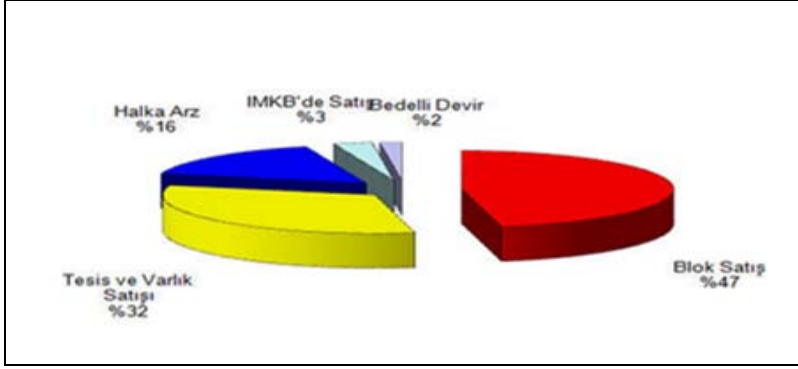
Grafik 1' e göre özelleştirme uygulamasına 2002 sonrası daha da ağırlık verildiği anlaşılmaktadır. Özellikle elde edilen tahsilatın 2004-2006 arası en üst olduğu dikkat çekmektedir. Bu durumun nedeni olarak ilgili dönem içerisinde TÜPRAŞ, TELEKOM gibi yüksek öneme sahip kuruluşların özelleştirme işlemine tabi tutulması gösterilebilir. Grafik 2' de ise yapılan özelleştirme işlemlerinin yöntemler bazında yüzdeler halinde gösterimi yer almaktadır.

Tablo 1: 1985-2012 Döneminde Gerçekleştirilen Özelleştirme İşlemlerine Ait Tahsilat Tutarları (\$)

	1985-2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	TOPLAM
Blok Satış	18.217.066.639	0	2.040.000.000	0	0	0	1.970.000	20.259.036.639
Teste Yatırık Satış	2.525.240.737	2.295.982.839	2.256.200.287	2.270.728.895	3.081.591.238	1.351.960.630	36.293.054	13.817.997.670
Halka Arz	3.303.640.838	1.838.642.981	1.911.000.000	0	0	0	0	7.053.283.819
DIKP'de Arz	1.261.053.768	0	0	0	0	0	0	1.261.053.768
Yatırımların Kalanları								
Teste Satış	4.638.792	0	0	0	0	0	0	4.638.792
Bedelli Devirler	491.726.230	124.003.839	89.923.687	4.256.264	3.887.907	6.457.445	0	720.255.372
TOPLAM	25.791.567.004	4.256.629.659	6.297.123.974	2.274.985.159	3.085.479.135	1.358.418.075	38.263.054	43.115.996.060

Kaynak: http://www.oib.gov.tr/program/uygulamalar/yillara_gore.htm

Grafik 2: Türkiye’ de Uygulanan Özelleştirme İşlemlerinin Yöntemler Bazında Gösterimi

Kaynak:http://www.oib.gov.tr/program/uygulamalar/yillara_gore.htm

Grafik 2’ ye göre Türkiye’ de uygulanan özelleştirme işlemlerinin %47’si Blok Satış Yöntemi ile yapılmış olup, Halka Arz Yöntemi ise sadece % 16 olarak gerçekleşmiştir. Özelleştirmenin amaçlarından biri sermayenin tabana yayılması iken bu durum adaletsiz bir yapı sergilemekte ve sermayenin belli gruplar etrafında dağılımına sağlanmıştır. Bu ise yarardan ziyade zarar olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca IMKB’ de Satış %3, Bedelli Devir %2, Blok Satış % 47 ve Tesis ve Varlık Satışı %32’lik paya sahiptir.

Ülkemizde özelleştirme işlemleri sonucunda elde edilen tahsilatın kullanımı 3 kalem arasında dağıtılmıştır. Birinci kalem, özelleştirme kapsamındaki kuruluşlara ilişkin yapılan ödemelerdir. İkinci büyük kullanım kalemini ise Hazineye ve Hazine bünyesinde bulunan Kamu Ortaklığı Fonu’na yapılan aktarmalardan oluşturmaktadır. Bu Fon’un kullanım alanı ise mevzuatla sadece baraj, otoyol ve içme suları gibi altyapı tesislerinin finansmanı ile sınırlanmıştır. Üçüncü kullanım kalemi ise özelleştirme uygulamaları için çıkarılan bono ve tahvil ödemeleri gibi tutarlardan oluşmaktadır. Bu arada özelleştirmeye bağlı olarak yapılan ve gider-masraf olarak tanımlanabilecek, uygulamalar için yapılan danışmanlık, ihale ilanları ile reklam ve tanıtım giderleri ise toplam kullanımları da bulunmaktadır (Sarısu, 2003: 19). Tablo 2’ de özelleştirme işlemleri sonrası elde edilen tahsilat tutarının kullanım alanları gösterilmektedir.

Tablo 2: 1986-2011 Dönemi Arası Yapılan Özelleştirme İşlemleri Sonrası Elde Edilen Tahsilat Tutarın Dağılımı (\$)

	1985-2009	2010	2011	Toplam
Öz. Kap. Kur. İliş. Ödemeler	10.604.627.18	773.413.831	914.296.972	12.292.337.98
Öz. Uyg. İlişkin Ödemeler	312.447.890	5.262.464	4.567.179	322.277.53
Borç Ödemeleri	10.854.40.566	33.438.616	38.424.354	10.926.270.53
Hazineye Aktarma	19.267.228.69	1.714.174.465	1.341.446.78	22.322.849.93
Diğer Kullanımlar	328.840.079	13.143.574	37.331.109	379.314.76
TOPLAM KULLANIMLAR	41.367.551.41	2.539.432.95	2.336.066.39	46.243.050.75

Kaynak:http://www.oib.gov.tr/program/uygulamalar/19862002_kaynak_kullanim.htm

Tablo 2' ye göre 1986-2011 yılları arası özelleştirme işlemleri sonrası elde tahsilatın 12.292.337.989 milyar dolarlık kısmı özelleştirme kapsamındaki kuruluşlara ilişkin ödemeler olarak ayrılmıştır. 322.277.533 milyon dolarlık kısım ise özelleştirme uygulamalarına ilişkin ödemelere gitmiştir. Hazineye ise 22.322.849.935 milyar dolar ve son olarak özelleştirme işlemleri sonrası elde edilen tahsilatın 379.314.762 milyon dolarlık kısmı ise diğer kullanımlar için ayrılmıştır.

1985-2012 tarihleri arasında yapılan özelleştirme uygulamalarının bazıları diğer uygulamalara göre farklılık arz etmektedir. Bunların başında 25 kuruluşta kamu payı ile 4 taşınmaz daha sonra özelleştirme işlemine tabi tutulmaksızın kapsamdan çıkarılmak, tasfiye edilmek veya kapsamda olmayan başka bir kuruluşla birleştirilerek tüzel kişiliği sona erdirilmek üzere devredilmesi gelmektedir. Bunun yanı sıra, 1992 yılında kapsama alınan Et ve Balık Ürünleri A.Ş.'de tesis ve varlık satışı yöntemiyle kısmen özelleştirme uygulamaları gerçekleştirilmiş, ancak 2005 yılında kapsam ve programdan çıkarılarak eski statüsüne iade edilmiştir. 2004 yılında kapsam ve programa alınan Manavgat İçme Suyu Tesisi ile 2005 yılında kapsam ve programa alınan Foça Tatil Köyü, 2006 yılında kapsam ve programdan çıkarılarak eski statüsüne iade edilmiştir.

KARDEMİR özelleştirmesiyle de ilk defa yöre halkı, sanayici ve çalışanlara bedelsiz devir suretiyle gider tasarrufuna yönelik bir uygulama yapılmıştır. NETAŞ ve TOFAŞ' da bulunan kamu hisseleri ilk defa

uluslararası piyasalarda halka arz edilmiş, böylece İMKB'nin yabancı borsalarla entegrasyonunun sağlanmasında bir adım atılmıştır. 1998 yılında da T. İŞ BANKASI' ndaki kamu hisseleri ile 2000 yılında TÜPRAŞ hisselerinin büyük bölümünün özelleştirilmesiyle yurtiçi ve yurtdışı piyasalarda bugüne kadar yapılan en büyük halka arz gerçekleştirilmiştir. SÜMERBANK, DENİZBANK, ETİBANK ve ANADOLUBANK' ın özelleştirilmesi ile de kamu bankalarının özel sektöre devredilmelerine ilişkin ilk adımlar atılmıştır. DENİZ NAKLIYATI T.A.Ş.'nin özelleştirilmesi, TDI' nin İzmir Körfez Hattı ile Şehir içi Yolcu ve Araç Taşımacılığı'nın da devri sonucunda devlet, deniz taşımacılığından da çekilmeye başlamıştır. Yine 2000 yılı içerisinde POAŞ' ın % 51 oranındaki hisselerinin blok satış yöntemiyle özelleştirilmesi sonucunda bugüne kadar yapılan en önemli özelleştirme uygulamalarından biri gerçekleştirilmiştir. Halen özelleştirme kapsam ve programında 24 kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşların 11 tanesinde % 50'nin üzerinde kamu payı vardır. Bunun yanı sıra, özelleştirme kapsamında 487 taşınmaz, 48 tesis, 2 liman, 8 otoyol, 2 boğaz köprüsü ile şans oyunları lisans hakkı da yer almaktadır (oib.gov.tr).

Dokuzuncu 5 Yıllık Kalkınma Planına göre ise 2007-2013 döneminde özelleştirme ile ilgili ulaşılmak istenen bazı hedefler yer almaktadır. Bunlar (2012 Performans Programı, 2012:25):

- ✓ **Kamunun tamamen çekilmesi öngörülen sektörler:** Hava ve deniz ulaşımı ile lokomotif ve vagon üretimi; seker, tütün ve çay ürünlerinin işlenmesi; petrokimya sanayi; malzeme alımı; elektrik dağıtım ve toptan ticaretidir.
- ✓ **Kamu payının azaltılması öngörülen sektörler:** Elektrik üretimi, doğalgaz piyasası, kömür ve diğer maden işletmeciliği olarak belirlenmiştir.

2012-2014 yıllarını kapsayan Yedinci Orta Vadeli Plana göre de Program'da kamunun elektrik dağıtımı ve seker üretimi alanlarından tamamen çekilmesi; elektrik üretimi, telekomünikasyon, liman, otoyol ve köprü işletmeciliğindeki payının ise azaltılması hedeflenmektedir. 2012 yılı toplam kamu özelleştirme tahsilatı olarak 12,5 milyar TL hedefi konulmuştur. Son olarak Türkiye' de devlet tiyatrolarının özelleştirilmesi gündemde olmakta ancak bu konuda halen Bakanlar Kurulu' na gelmiş bir görüş bulunmamaktadır.

4. SONUÇ

87 yıllık Cumhuriyet tarihinde vuku bulan özelleştirme uygulamalarının ele alındığı bu çalışmada özelleştirme faaliyetleri 1980 öncesi ve 1980 sonrası olarak iki dönemde incelenmiştir. Bunu nedeni ise 24 Ocak 1980 Kararlarının Türkiye açısından bir dönüşüm, değişim anlamına gelmesidir. Öncelikle

1980 öncesi dönemde en dikkat çekici unsurlardan bir tanesi olarak KİT'lerin ekonomideki yerinin daraltılmak istenmesine rağmen bu hedefin bir türlü hayata geçirilememesidir. Çünkü dönem içerisinde KİT'ler özel sanayi girişimciliğini teşvik etmek amacıyla özel kesime ucuz maliyetle girdi sağlamış böylece KİT'lerin ekonomideki yeri daha da arttırılmıştır. Hatta 1950 yılında iktidara gelen Demokrat Parti hükümeti döneminde açık bir şekilde devlet işletmelerinin özel sektöre devredilmesi gerekliliği hedef olarak vurgulansa da bu hedef uygulama alanı bulamamış, KİT kapsamı genişletilmiştir.

24 Ocak 1980 sonrası yaşanan dönüşüm ile Türkiye ekonomisi birçok alanda önemli adımlar atmıştır. Bu adımlar arasında yüksek ehemmiyete sahip olan konulardan bir tanesi de özelleştirme uygulamasıdır. Özellikle Cumhuriyetin ilanı ile başlayan 1. Liberal dönemden itibaren gerçekleştirilmek istenen ancak bir türlü gerçekleştirilmeyen özelleştirme düşüncesi, yükselen bir trend haline gelmiştir. Dünyada yaşanan değişim süreciyle birlikte serbest piyasa ekonomisine yönelen Türkiye, yaptığı özelleştirme işlemleri ile öncelikle KİT zararlarını kapatmayı, etkinlik ile verimliliği arttırmayı ve kamu açıklarının finansmanını sağlamayı amaçlamaktadır.

Beşinci 5 Yıllık Kalkınma Planından itibaren özelleştirme hedefi amacına ulaşmış ve 1984 yılında kabul edilen 2983 sayılı Kanun ile resmîyet kazanmıştır. 1985 yılından itibaren ise devlet işletmeleri birer birer özelleştirilerek, önemli radikal kararlar alınmıştır. Sonuç olarak bazı zaman ciddi tartışmalara neden olsa da 27 yıllık süreçte 270 kuruluşta kamu hisseleri, 22 yarım kalmış tesis, 929 taşınmaz, 8 otoyol, 2 boğaz köprüsü, 114 tesis, 6 liman, şans oyunları lisans hakkı ile Araç Muayene İstasyonları özelleştirilmiş ve toplamda 43,1 milyar dolarlık tutar tahsil edilmiştir.

KAYNAKÇA

AKTAN, C. C. (1994). "Özelleştirme ve Türkiye Deneyimi", Özelleştirme Sempozyumu Kitabı, Manisa.

ALTINTAS, M. B. (1988). Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Özelleştirilmesi ve Özelleştirmenin Sermaye Piyasasına Etkileri, SPK Yayınları, Ankara.

AYAS, S. A. (2005). Türkiye'de Özelleştirme ve Enerji Sektörü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

ÇETİNKAYA, Ö. (2001). Türkiye'de Devlet İşletmeciliği ve Özelleştirme, Ekin Kitapevi, Bursa.

ÇOLAK, H. (2000). Özelleştirme ve Yap İşlet Devret Modeli. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

DELİCE, G. ve YAVİLİOĞLU, C. (2010). Dönemler İtibariyle Türkiye’de Devlet-Ekonomi İlişkileri, Dünyada ve Türkiye’de Özelleştirme Uygulamaları-Teorik ve Tarihsel Bir Perspektif, Özelleştirme Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara.

DOĞAN, Y. (1993). KİT’ler ve Özelleştirme, Fakülteler Kitapevi, İzmir

ERTUNA, Ö. (2007). “Dünyada ve Türkiye’de Özelleştirme”,
http://www.tisk.org.tr/isveren_sayfa.asp?yazi_id=1907&id=93, (15.04.2012).

GERİŞ, N. (2006). Türkiye’de Özelleştirme Uygulamaları Ve Telekom Özelleştirmesinin Çalışanlar Üzerine Etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

GÜLER, C. (2006). Özelleştirmenin Ekonomik Boyutu, Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri: Sedaş Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

GÜNEY, M. (2003). Türkiye’de Özelleştirme Çalışmaları ve Türk Telekom A.Ş.’nin Özelleştirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

KARAGÜN, H. (2009). “Dünya ve Türkiye’de Özelleştirme Uygulamaları”, Konya Ticaret Odası,
http://www.kto.org.tr/d/file/ozellestirmeuygulamalari_rapor.pdf, (15.04.2012).

ÖİB. (2012). Performans Programı,
http://www.oib.gov.tr/2012/sgb/2012_PERFORMANS_PROGRAMI.pdf, (19.04.2012).

ÖİB. (2012). http://www.oib.gov.tr/baskanlik/ozellestirme_amac.htm, (15.04.2012).

ÖİB. (2012). http://www.oib.gov.tr/program/uygulamalar/ozellestirme_yontemleri.htm, (15.04.2012).

ÖİB. (2012). <http://www.enerjibirsen.org.tr/upload/kitap/kitap1.pdf>, (15.04.2012).

ÖİB. (2012). <http://www.genelbilge.com/ozellestirme-nedir-tanimi-ve-ortaya-cikis-sureci.html/>, (15.04.2012).

ÖİB. (2012). <http://www.oib.gov.tr/linkler.htm>, (15.04.2012).

ÖİB. (2012). <http://ekutup.dpt.gov.tr/kit/kilcim/ozelles.pdf>, (15.04.2012).

ÖİB. (2012). http://www.oib.gov.tr/program/turkiyede_ozellestirme.htm, (15.04.2012).

ÖİB. (2012). http://www.oib.gov.tr/program/uygulamalar/1985-2003_1.htm, (15.04.2012).

ÖİB. (2012). http://www.oib.gov.tr/program/uygulamalar/yillara_gore.htm, (15.04.2012).

ÖİB. (2012). http://www.oib.gov.tr/program/uygulamalar/19862002_kaynak_kullanım.htm, (15.04.2012).

ÖZBEK, T. (2006). Türkiye’de ve Dünya’da Özelleştirme Uygulamalarının Karşılaştırmalı Bir Analizi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

ÖZTÜRK, N. (2004). “Özelleştirme Ders Notlar”, <http://www.oib.gov.tr/linkler.htm>, (15.04.2012).

SARISU, A. (2003). “Dünya ve Türkiye’de özelleştirme Çalışmaları”, <http://idak.gop.edu.tr/ugurkarakaya/D%C3%BCnya'da%20ve%20T%C3%BCrkiye'de%20C3%96zelle%C5%9Firme.doc>, (01.04.2012)

YILDIRIM, B. (1999). Türkiye’de Özelleştirme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YAZIM KURALLARI

1. Türkçe ve İngilizce başlıklar Türkçe ve İngilizce özet bölümlerinin üzerine büyük harfle ortayarak ve koyu olarak yazılmalıdır.

2. Makalenin yazarı/yazarları, varsa akademik unvanıyla birlikte, adını, soyadını, görev yaptığı kurumu ve e-posta adresini tam ve açık olarak makalenin başlığının altında belirtmelidir.

3. Yazının birinci sayfasında, Türkçe, İngilizce başlık, makaleler için 100 kelimedenden az olmamak üzere iki yüz kelimeyi geçmeyecek İngilizce ve Türkçe özet ile en fazla 5 adet anahtar sözcük yer almalıdır.

Özetler 1 satır aralığında italik olarak yazılmalıdır.

4. Dergiye gönderilecek çalışmanın tüm metninde:

1.15 satır aralığı kullanılmalı,

Hizalama ; iki yana yaslı,

Girinti ; sol : 0 cm , sağ : 0 cm ; Özel :yok;

Aralık, önce 0 nk , sonra 0 nk olacak şekilde yazılmalıdır.

- Referanslarda parantez sistemi kullanılmalıdır.
- Başlık numaralarında, sayılar Girişten itibaren verilmelidir.
- Başlık ve alt başlıklar numaralanmalıdır.

Örneğin:

1. Giriş

2. Yenilik Yönetimi

2.1. Yenilik Yönetimini Etkileyen Unsurlar

- Şekiller, tablolar, kaynakça, notlar ve özet kısımları dâhil olmak üzere metin toplam 25 sayfayı geçmemelidir.

5. Atıflar dipnot yerine metin içinde parantez açılarak, tarih ve sayfa numarası verilerek yapılmalıdır.

... belirtmiştir (Doğruyol, 2011: 287).

... elde edilmiştir (Gül, 2006: 210-215).

sonuçlandırmıştır (Akal, 2011: 23-25).

(yazar sayısı ikiden fazla yazar olduğunda) (Gül vd., 2006: 21-27).

Yazıda kullanılan kaynaklar metin içinde "yazar soyadı, basım yılı: sayfa numarası" şeklinde gösterilmelidir.

Kaynakça listesinde kaynaklar soyadı alfabetik sırasına göre dizilmelidir.

Soyadı büyük harfle, ismin sadece baş harfi yazılmalıdır.